

Kyskheten i Bibeln och teologin

av

Servais Theodore Pincaers, o.p.

1925-2008

Vi går först igenom Bibelns och den katolska teologins undervisning om kyskheten. Bibeln sammanför sexualiteten till Guds själva skapelse av människan. "Gud skapade människan till sin avbild... som man och kvinna skapade han dem". Bibeln rekommenderar att sexualiteten kommer till användning: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll sjöar och hav."

Bibeln erkänner detta gudomliga verks kvalitet, "Gud såg att allt som han hade gjort var mycket gott (1 Mos 27-31)". I Gamla Testamentet är fruktsamheten en särskild välsignelse från Guds sida, som t.ex. löftena till Abraham. "Och Herren förde honom ut och sade: 'Se upp mot himlen och räkna stjärnorna, om du kan! Så talrika skall dina ättlingar bli' (1 Mos 15:5; även 22:17, 26:2-5)". Men sedan berättar Skriften om människans synd som får sexualiteten att träda fram. Kvinnan frestar mannen genom att bjuda honom den förbjudna frukten och framkallar upptäckten av nakenheten, vilket ger upphov till skam och förbannelse som drabbar den jord mannen måste arbeta på för livnära sig (1 Mos 3: 17-19).

Sexualiteten framstår alltså som ambivalent genom att samtidigt vara god och säte för synden. Om vi konsulterar S:t Thomas som representant för den latinska teologin konstaterar vi att han inte uppehåller sig särskilt länge kring frågan om kyskheten. I sin framställning av moralen ägnar han den en fråga (*Summa Theologica*, IIa IIae q. 151), jungfruligheten en andra fråga (q 152) och otukt och laster två frågor (q 153-154).

Han placerar kyskheten i dygdernas organism och knyter den till kardinaldygden måttfullhet. Det är ett ganska annorlunda perspektiv i förhållande till kasuistiken. Här gäller det avgörande bemödandet, som i varje förståelse av dygd, frågan hur man kan nå fullkomlighet, snarare än underkastelsen under förpliktelser och förbud.

Doctor angelicus börjar med att definiera kyskheten. Den består i att hålla tillbaka den erotiska lidelsen som förhållandet mellan latinets "*castitas*" och "*castigare*" indikerar, på samma sätt som man fostrar barn med någon form av disciplin. Kyskheten kan alltså definieras som en disciplin, styrd av förnuftet, som kan kontrollera lidelserna och passionerna. Det är en själslig

egenskap som förmår reglera användningen av kroppen och kroppsdelarna. Thomas fastställer också att kyskheden är en särskild dygd genom sitt eget ändamål, som är att tygla begär av sexuell karaktär (a. 2). Han nämner sedan en andlig innebörd av begreppet som har sitt ursprung i det Paulus hävdar i 2 Kor 11:2, "Jag vakar över er lika svartsjukt som Gud, jag har ju trolovat er med en enda man, Kristus, och vill överlämna en ren jungfru till honom". På samma sätt som kyskheden har sin plats i den njutning som den kroppsliga föreningen ger, kan man också tala om en andlig kyskhet (eller om hor) för att beteckna själens lyckliga förening med det som är gott för den, särskilt föreningen med Gud, med försakande av varje skadlig njutning. Denna andliga kyskhet blir verklighet genom alla dygder och har alltså en allmän verkan.

Två klarlägganden kompletterar definitionen av kyskheden. Den skiljer sig från avhållsamheten (a.3) och uttrycker sig genom blygsamheten (a.4). Avhållsamheten gäller njutning av den mat och dryck som vidmakthåller varje individs hälsa, medan kyskheden berör de njutningar som har sin orsak i den sexualitet som är inrättad för släktets upprätthållande. Blygsamheten är förbunden med kyskheden. Den är utmärkande för en viss försynthet (*verecundia*) med hänsyn till könsorganen, av det faktum att de inte lyder förnuftet, liksom en skamkänsla orsakad av tecken som representerar dem, som nakenhet, oblyga kyssar och kontakter. Blygsamheten utgör inte en egen dygd skild från kyskheden men sammanhänger med den som ett särdrag. Thomas påpekar till slut att man ibland använder "*castitas*" och "*pudor*" omväxlande. Vi kan lägga märke till att Sankt Thomas i denna fråga inte tar upp något fall för samvetet, i motsats till tidigare moralister.

Jungfruligheten

I Gamla Testamentet var jungfruligheten som frivilligt vald livsform okänd, även om den krävdes av en ung flicka i giftasåldern. Efter Nya Testamentet tillerkändes den av den kristna spiritualiteten och teologin en viktig plats. Jungfruligheten utgör ett tillstånd i kyrkan vid sidan om äktenskapet. I denna riktning studerar sankt Thomas jungfruligheten efter kyskheden, som en slags dygd (Ila Ilae q. 152), och ägnar den fem artiklar. Han definierar den som föresatsen att för alltid avhålla sig från köttslig njutning(a. 1). I sankt Paulus efterföljd (1 Kor 7:25) presenterar han den, inte som en regel, utan som ett evangeliskt råd. Jungfruligheten är en speciell dygd eller en fulländning i kyskhetens ordning (a. 3). Den är emellertid inte den största av dygderna, även

om man kan säga att den är den vackraste, ty de teologala dygderna och religionen, liksom också martyriet, står över den (a. 4).

Som munk som avlagt kyskhetslöfte intresserar sig Thomas särskilt för jungfruligheten. Problemet är att placera det strax intill äktenskapets sakrament och inom dygdernas ordning. Jungfruligheten är inte ett sakrament och inte obligatoriskt för alla; den är bara ett råd. Den rekommenderar sig själv genom sin framstående karaktär men är ändå inte den högsta dygden eftersom den riktar sig direkt till människan och inte till Gud. Den är av personligt slag ty den utgår från ett fritt val; men den har också en social dimension därför att den under varje epok av historien spelar en viktig roll i Kyrkan som villkor för formationen i de religiösa komuniteterna av olika typ.

(Översättning av kapitlet "*Aimer la chasteté*" ur boken *Plaidoyer pour la vertu, Parole et Silence*, 2007, av *Servais Pincaers*, o.p. Översättning från franskan, G. Fäldt, 2010. Texten ingår i Katolska Utskottets för Äktenskap och Familj skriftserie n:r 1, "Tre påståenden om äktenskapet", appendix III).